

Innspill til en gjenåpningsstrategi for kultursektoren

Spekter er glad for at det nå settes i gang et arbeid for å tilrettelegge for en trygg gjenåpning av kultursektoren, da vi er bekymret for den store belastningen et helt kulturliv bærer av å være helt, eller delvis nedstengt over så lang tid.

Spekters medlemmer er i hovedsak profesjonelle institusjoner, teatre, orkestre, opera, kulturhus, museer og andre seriøse arbeidsgivere, som gjennom pandemien har stilt lojalt opp om både nasjonale og lokale smitteverntiltak. Våre medlemmer tar sitt samfunnsoppdrag på største alvor, også under en pandemi, og streber etter å gi befolkningen store og viktige kunst- og kulturopplevelser også nå. Enten digitalt, eller fysisk i de deler av landet der dette er mulig.

Spekter legger til grunn at dette er starten på et arbeid der Norsk Kulturråd og Norsk Filminstitutt vil gi oss flere muligheter til å gi innspill, eller der vi involveres på andre måter. Derfor er dette et kortfattet notat, der vi trekker opp noen perspektiver vi mener er viktig at en slik gjenåpningsstrategi bør inneha og noen temaområder vi mener den bør berøre.

Kulturlivets «task force» for gjenåpning

Spekter vil innledningsvis foreslå at det settes ned en «task force» av aktører fra de ulike delene av bransjen, eventuelt med undergrupper som kan gå dypere innenfor enkelte temaområder. Kulturfeltet er svært sammensatt, og vi tror det vil være fornuftig at de ulike delene av bransjen er representert i selve strategiarbeidet, både for å sikre treffsikkerhet, men også for å sikre solid forankring hos dem strategien skal gjelde for.

Sikre forutsigbarhet

Spekters kulturmedlemmer arbeider vanligvis med lange tidshorisonter. Dagens situasjon der restriksjoner kommer på kort varsel og med uklar tidshorison, har tvunget dem inn i et 14-dagers planleggingsperspektiv, som også plutselig kan bli snudd fra den ene dagen til den andre. Ansvarlige arbeidsgivere har varslingsfrister å overholde, og grenser for når kontrakter kan avlyses. Tar man sjansen og planlegger en produksjon med for eksempel internasjonale krefter står man igjen med en stor økonomisk byrde om arrangementene ikke lar seg gjennomføre på grunn av nye innreiserestriksjoner og annet.

For de av Spekters medlemmer som faller inn under kompensasjons- og stimuleringsordningene som Norsk kulturråd forvalter oppleves disse som svært uforutsigbare når de kommer så sent, og det er uklart hva man som aktør skal forholde seg til. Det er ikke alle som har muligheten til å ta sjansen på at stimulering og kompensasjon kommer. Kombinert med uklarhet i hvor lenge de ulike smittevernrestriksjonene vil gjelde tvinges de til å enten nedskalere, eller stenge virksomheten.

Spekter mener det er viktig at et av målene for arbeidet må være å gjøre denne uforutsigbare tiden så forutsigbar som mulig for flest mulig.

Skreddersøm

Pandemien har tydeliggjort at kulturlivet er finmasket og komplisert satt sammen. Det er derfor viktig å se på tilpassede eller fleksible løsninger for de ulike aktørene så langt det lar seg gjøre. Museene trenger noe annet enn teatrene, underleverandører har ulike behov selv om de alle er i kategorien underleverandører. F.eks. har billett- og bookingfirmaene andre behov og utfordringer enn rigg- og lysleverandørene.

Flere av de store museene har f.eks. uttrykt bekymring for innretningen på kompensasjons- og stimuleringsordningen, da ordningene er svært arrangementsfokuset og mindre tilpasset den jevne driften store institusjoner med tunge forvaltningsoppgaver har.

Bruk smittevernkompetansen i kultursektoren

Spekters medlemmer har under pandemien opparbeidet seg mye kunnskap og erfaring med å håndtere smittesituasjonen. Blant annet har Spekter sammen med Norsk teater- og orkesterforening og organisasjonene på arbeidstakersiden laget en smittevernveileder for musikk- og scenekunst, som kommer i tillegg til de risikovurderinger, beredskapsplaner og andre tiltak institusjonene selv har satt i verk knyttet til de lokalene de opererer i.

Det jobbes hver eneste dag samvittighetsfullt med å sikre de ansatte trygge rammer for produksjon og annet arbeid, og publikum trygge rammer for opplevelser. Det har vært smittede personer i enkelte saler, men det har så langt vi kjenner til ikke oppstått smittespredning blant publikum.

Det har store ringvirkninger for hele kulturlivet at disse institusjonene er stengt, eller driver på sparebluss. Det betyr blant annet færre frilansere og selvstendig næringsdrivende på jobb, og vi er bekymret for langtidskonsekvensene i en bransje som er avhengig av kontinuerlig arbeid for å opprettholde den kvalitet som kreves på internasjonalt toppnivå.

Spekter mener strategien må legge til grunn at det eksisterer en betydelig smittevernkompetanse i det profesjonelle kulturfeltet.

Bidra til fornuftige reguleringer

Spekter mener arbeidet med en gjenåpningsstrategi må kunne bidra til at regler og tiltak innrettes og formuleres på en mer fornuftig måte enn i dag, og vi trekker i det følgende frem noen eksempler:

Vi mener blant annet at Covid 19-forskriften er for generell i sine arrangementsbestemmelser for å kunne møte de ulike aktørene i feltet på en god måte. Det bør for eksempel kunne gjøres mer konkrete vurderinger av publikumskapasiteten knyttet til den enkelte institusjons størrelse og egnethet ellers for å minske de samfunnsøkonomiske konsekvensene av pandemien. Mange av Spekters medlemmer har store saler med flere innganger, rause foajeer og andre fasiliteter som gjør det mulig å opprettholde tilstrekkelig avstand selv med flere enn 200 publikummere til stede.

I tillegg bør forskriften vektlegge arrangementets art i større grad. Det er forskjell på et typisk minglearrangement, og en forestilling, eller konsert der alle publikummere sitter i sitt tilviste sete med ansiktet vendt i samme retning under hele arrangementet. Et slikt skille finnes ikke i forskriften i dag. I dag går skillet mellom fastmonterte og løse stoler, noe som virker svært urimelig. Spekter forstår myndighetenes behov for å skille mellom profesjonelle arrangører og andre der man er usikker på at smitteverntiltakene ivaretas på en god måte, men mener altså det er andre måter å sikre dette skillet på enn å sette grensen ved fastmonterte stoler.

Spekter vil også fremheve behovet for presise reguleringer. Slik det er i dag oppstår det stadig tvilstilfeller om hvilke handlingsrom aktørene har innenfor de ulike reguleringene, og vi mener strategiarbeidet bør bidra til at regelverket blir så klart og tydelig som mulig.

Perspektiver

Tidsperspektiv

Det er noe uklart for Spekter hvilke tidsperspektiv strategien skal legge til grunn, men vi forstod på Kulturministeren under innspillmøtet torsdag 28. januar at det både skal legges strategier for måneder frem og strategier for flere år frem. Spekter er fornøyd med at strategien skal løpe i flere baner, med ulike tidsperspektiv, da det helt klart er viktig å håndtere «her og nå»- situasjonen, men også evne å se lenger frem for å sikre landet et sterkt og vitalt kunst- og kulturliv for fremtiden.

Spekters medlemmer har ulikt syn på hvordan fremtiden vil se ut. Noen mener de vil være tilbake i full vigør så snart restriksjonene lettes, andre frykter for at de kommende årene vil være svært tunge og enkelte mener vi ikke kommer tilbake til en mer normal situasjon før i 2025.

Spekter mener strategien helt åpenbart bør vektlegge kunst- og kulturinstitusjonenes betydning for samfunnet som helhet, og for kulturlivet spesielt.

Publikumsperspektiv

Kulturinstitusjonene og kulturarrangement er i pandemien blitt fremhevet som risikosoner for smitte. Spekter er derfor opptatt av at vi sikrer en god gjenåpning av kulturlivet hvor publikum opplever at det er trygt å komme tilbake. Spekter er svært positiv til at det er gjort monitorering av publikumsadferden under pandemien, og mener det vil være avgjørende at strategien følger et publikumsspor samtidig som den følger virksomhetssporet. For er vi sikre på at publikum vil komme løpende tilbake så snart salene åpnes for fullt, og hva kan feltet gjøre for å bidra til at publikum kommer?

Samfunnsperspektiv

Kulturen har flere viktige funksjoner i samfunnet. Den formidler kunst og kulturopplevelser til folket. Den gir pusterom, og begeistring, refleksjon og provokasjon. Men i etter snart ett år med delvis eller helt stengte dører ser vi tydelig hvor viktig kulturen er på flere områder. Den er en viktig generator for livet i bygder og byer, den bidrar til møteplasser og sosiale begivenheter, den bidrar til glede og engasjement, identitetsbygging, og er viktig i et folkehelseperspektiv. God kulturpolitikk er god helse- og sosialpolitikk. En gjenåpningsstrategi bør tydeliggjøre kulturens verdi i et videre samfunnsperspektiv.

Nasjonalt og internasjonalt perspektiv

Samtidig som Spekter mener det er viktig å sikre den nasjonale virksomheten mener vi også det bør være rom for å ha med seg det internasjonale perspektivet for en bransje som er internasjonal av natur. Derfor bør strategien berøre hvorledes vi kan opprettholde den internasjonale virksomheten på en trygg måte også i tiden fremover.

Avslutningsvis vil Spekter takke for muligheten til å komme med dette første innspillet. Det å ha noen trygge fellesarenaer der man faktisk kan samles fysisk er noe Spekter mener vi som land bør strebe etter å opprettholde også i denne svært urolige tiden, da det har åpenbare positive effekter både for oss som enkeltmennesker og for demokratiet som helhet.

Vi hilser derfor en gjenåpningsstrategi velkommen, og Spekter er klare for å bidra aktivt i dette viktige arbeidet.